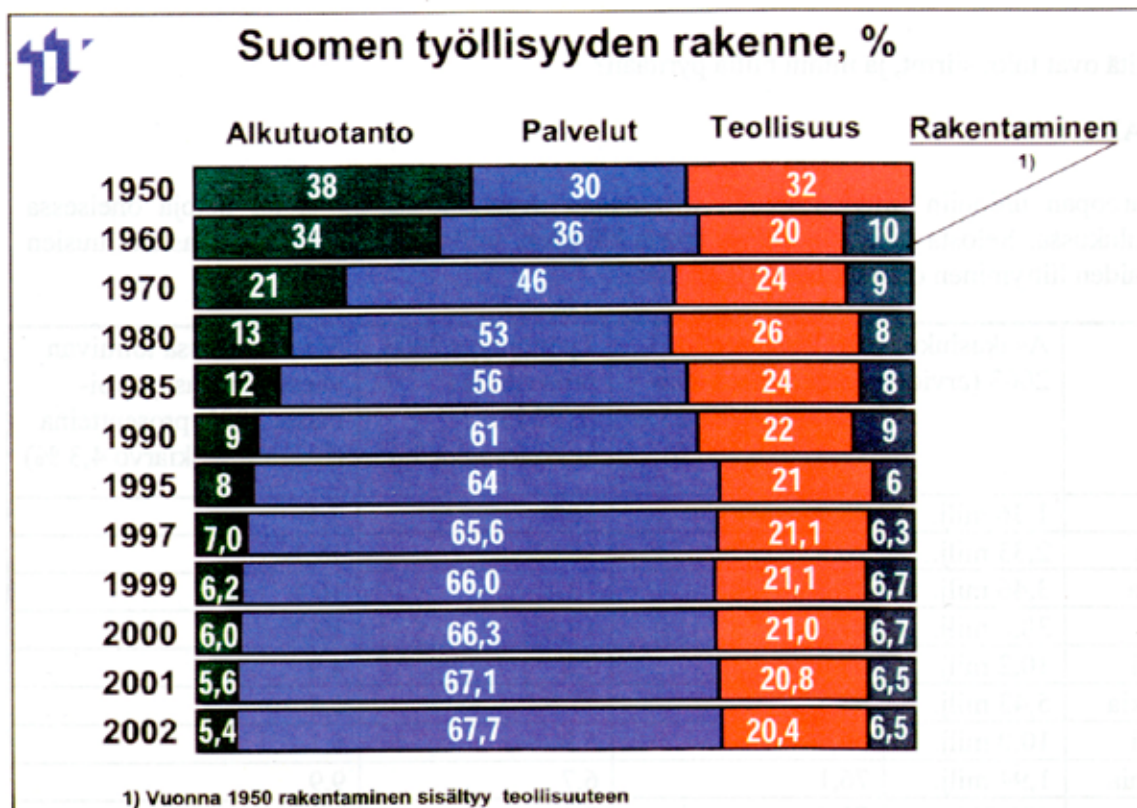

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Mitä tarkoittaa hallituksen parlamentaarinen vastuu, ja missä eri yhteyksissä parlamentarismien periaate ilmenee Suomen valtion poliittisen järjestelmän toiminnassa?
2. Millaisin edellytyksin ulkomaalainen voi saada Suomen kansalaisuuden, ja mitä oikeuksia ja velvollisuuksia kansalaisuuteen liittyy?
3. Oheinen kuvio kertoo Suomen elinkeinorakenteen muutoksesta 1950–2002. Luvut osoittavat työvoiman jakautumisen eri toimialoille.
  - a) Mitä kuviosta on luettavissa työpaikkojen jakauman kehityksestä? (2 p.)
  - b) Miksi palvelualueille nykyään syntyy eniten uusia työpaikkoja, ja miksi vastaavasti alkutuotannon ja teollisuuden työpaikat suhteellisesti vähenevät? (4 p.)

TT:n kuvakirjasto
15.7.2003/TYO-01/Vartia/UN

Lähde: Tilastokeskus / Taloudellinen Tiedotustoimisto

4. Mitä talouskasvu tarkoittaa, ja mitä myönteisiä ja mitä kielteisiä puolia kasvulla on?
5. Noin joka kymmenennellä alle 30-vuotiaalla nuorella on luottorekisterissä maksuhäiriömerkintöjä. Ajan mittaan maksuhäiriöt voivat johtaa ylivelkaantumiseen.
- Mistä maksuhäiriöt johtuvat, ja mitä välittömiä seurauksia niistä voi olla nuorelle? (2 p.)
  - Mitä laillisia keinoja velkojilla on saamistensa perimiseen? (2 p.)
  - Mitä keinoja ylivelkaantuneilla on selvittää tilanteesta? (2 p.)
6. Lukion opiskelijat päättivät järjestää koulussa laskiaisriehan. Tapahtumaa johtamaan valittiin Ville ja Kalle. Pojat tekivät työtä käskettyä, mutta jossain vaiheessa tilanne riistäytyi käsistä. Ville ja Kalle joutuivat rehtorin puhutteluun ja saivat kuulla, että heidän asiansa käsitellään koulun johtokunnassa. Villen ja Kallen opiskelijatoverit lähettivät johtokunnalle kirjelmän, jossa todettiin yhteisvastuullisuus laskiaisriehan tapahtumista. Lukion johtokunta ei kuitenkaan käsitellyt opiskelijoiden kirjelmää, koska siitä puuttuivat heidän omakätiset nimikirjoituksensa. Johtokunnan jäsenenä päätöstä tekemässä oli myös Villen tati. Myöhemmin keväällä Kalle sai johtokunnalta kirjallisen varoituksen. Selosta ja perustelee oikeudellisesti, mitä virheitä asian käsittelyssä oli tehty.

Tehtävät 7A ja 7B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 7A on laadittu vanhojen, vuoden 1994 lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, tehtävä 7B uusien, vuonna 2005 käyttöön otettujen lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Kumpaan tahansa tehtävään saa vastata.

7A. Mitä ovat tulonsiirrot, ja mihin niillä pyritään?

TAI

7B. Euroopan unioniin liittyi 1.5.2004 kymmenen maata, joista on eräitä tietoja oheisessa taulukossa. Selosta taulukon tietoja apuna käyttäen, millaisia taloudellisia haasteita uusien maiden liittyminen on merkinnyt unionille.

Maa	Asukasluku 2003 (arvio)	BKT/asukas 2003, ostovoimaan suhteutettuna (EU25:n keskiarvo 100,0)	Työttömyys 2003, prosentteina (EU25:n keskiarvo 9,1 %)	Maataloudessa toimivan väestön osuus työvoimasta 2001, prosentteina (EU15:n keskiarvo 4,3 %)
Viro	1,36 milj.	48,3	10,0	7,1
Latvia	2,33 milj.	40,9	10,5	15,1
Liettua	3,46 milj.	45,3	12,4	16,5
Puola	38,6 milj.	47,0	19,6	19,2
Tšekki	10,2 milj.	67,9	7,8	4,9
Slovakia	5,43 milj.	51,5	17,6	6,3
Unkari	10,0 milj.	59,4	5,9	6,1
Slovenia	1,94 milj.	76,1	6,7	9,9
Malta	400 000	71,4	7,6	2,2
Kypros	772 000	80,3	4,1	4,9

Lähde: Kansalaisen vuosikirja 2005, Eurostat, Tilastokeskus

EU15 tarkoittaa jäsenmaita, jotka kuuluivat unioniin ennen vuotta 2004, EU25 kaikkia jäsenmaita 1.5.2004 alkaen.

8. Selvitä Euroopan parlamentin asema ja tehtävät Euroopan unionin päätöksenteossa.

- +9. Oheiset tekstilainaukset koskevat verotuksen vaikutusta työllisyyteen. Alla oleva kaavio kuvaa työttömyysasteen ja verotuksen suhdetta Euroopan eri maissa. Vaaka-akseli esittää työtulojen keskimääräistä verotusta 1996–2002 ja pystyakseli työttömyysastetta 2003 (%).
- Selvitä lyhyesti alleviivattujen termien sisältö yleisessä lainauksessa. (3 p.)
  - Vertaa Elinkeinoelämän Keskusliiton (EK) ja Jukka Pekkarisen arviota verotustason vaikutuksista työllisyyteen. (3 p.)
  - Arvioi ja perustelee, missä määrin kaavion tiedot tukevat Pekkarisen tai EK:n käsityksiä. (3 p.)

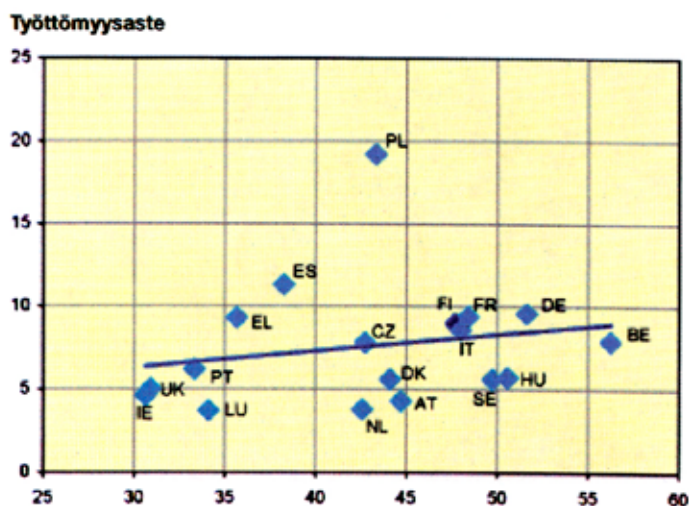
"Tutkimuksen valossa veronkevennykset sellaisinaan – muista vaikutuksista puhdistettuina – lisäävät työllisyyttä vain vähän. Suhdannepoliittisesti niillä on ollut merkitystä, kun ostovoimaa ja kotimaista kysyntää on pidetty yllä. Sitä ei voi tehdä kuitenkaan loputtomiin budjettialijäämän kustannuksella."

Valtiovarainministeriön ylijohtaja Jukka Pekkarinen, *Helsingin Sanomat* 22.1.2006

"Tuloverotuksen ankaruus ja jyrkkä progressio heikentävät talouden kasvua ja työllisyyttä. Ne vaikeuttavat palkitsemista, mutta myös palkkaamista. Suomen kilpailijamaissa ja varsinkin uusissa EU-maissa on lähdetty erittäin aggressiivisesti alentamaan verotusta. Suomi ei voi jäädä sivustakatsojaksi, kun muissa maissa tehdään verotusta keventäviä uudistuksia. Kilpailukykyinen verotus turvaa hyvinvoinnin parhaiten Suomen kaltaisessa avoimessa taloudessa."

Elinkeinoelämän Keskusliitto, www.ek.fi (haettu 11.2.2006)

Työttömyysaste vuonna 2003 ja työtulojen verotus keskimäärin eräissä maissa vuosina 1996–2002

Lähde: OECD / Valtion Taloudellinen Tutkimuskeskus VATT

Verotukseen on kaaviossa luettu tulovero ja työntekijän ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut.

Kaavion maat: Irlanti (IE), Britannia (UK), Portugali (PT), Luxemburg (LU), Kreikka (EL), Espanja (ES), Alankomaat (NL), Tšekin tasavalta (CZ), Puola (PL), Itävalta (AT), Tanska (DK), Ruotsi (SE), Italia (IT), Suomi (FI), Ranska (FR), Unkari (HU), Saksa (DE) ja Belgia (BE).

- +10. Oheinen kartta kuvaa syksyn 2004 kunnallisvaalien tulosta. Värit kertovat, mikä oli vaalien jälkeen valtuuston suurin puolue kussakin kunnassa. Oheinen tilasto kertoo suurimpien puolueiden vuoden 2004 kunnallisvaaleissa saavuttamat ääniosuudet ja valtuustopaikkojen yhteenlasketun määrän koko maassa.
- Mitkä puolueet taulukon mukaan saivat ääniosuuteensa nähden erityisen paljon tai erityisen vähän valtuustopaikkoja? (2 p.)
  - Miksi puolueiden valtuustopaikkojen määrä koko maassa ei ole suoraan suhteessa puolueiden ääniosuuksiin? (3 p.)
  - Missä ovat kartan perusteella arvioiden SDP:n, Kokoomuksen ja RKP:n vahvimmat kannatusalueet, ja mitkä tekijät selittävät puolueiden vahvan kannatuksen näillä alueilla? (4 p.)

	Ääniosuus (%)	Valtuustopaikkoja
Sosiaalidemokraattinen puolue (SDP)	24,1	2 585
Keskustapuolue	22,8	4 425
Kokoomus	21,8	2 078
Vasemmistoliitto	9,6	987
Vihreät	7,4	314
Ruotsalainen kansanpuolue (RKP)	5,2	636
Kristillisdemokraatit	4,0	391

Lähde: Vaalitulasto

Värit:
 vihreä = Keskustapuolue
 sininen = Kokoomus
 vaaleanpunainen = SDP
 keltainen = RKP
 tummanpunainen = Vasemmistoliitto